

38. Герасименко І. П. Партизанська іскра / Іван Павлович Герасименко. — К. : Молодь, 1961. — 148 с.
39. Герасименко І. П. Герої Кримки / Іван Павлович Герасименко. — Одеса : Маяк, 1971. — 10 с.
40. Марцишек Г. П. Мы на своей земле. Воспоминания о партизанском отряде Героя Советского Союза В. А. Молодцова (Бадаева) / Г. П. Марцишек. — Одесса : Кн. изд., 1959. — 171 с.
41. Лохманов Л. М. Еще одна страница / Леонид Макарович Лохманов. — Симферополь : Крым, 1964. — 132 с.
42. Андриевский Н. Ю. Дунай в огне / Николай Юлианович Андриевский. — Одесса : Кн. изд., 1959. — 43 с.
43. Зінкевич О. Партизанська іскра / О. Зінкевич. — К. : Молодь, 1956. — 109 с.
44. Дружинин Б. В. Партизанская искра / Б. В. Дружинин. — М. : ДОСААФ, 1956. — 117 с.
45. Анастасьев В. Ф. Безстрашна юність / В. Ф. Анастасьев, Д. І. Лимарев. — Одеса : Маяк, 1968. — 72 с.
46. Адреса «Центру» невідома. З історії Миколаївського і Херсонського підпілля / Авт. кол. Н. Ладичук, Є. Камінська та ін. — Одесса : Маяк, 1967. — 48 с.

НЕФЁДОВ Д. В.

г. Николаев

**ДВИЖЕНИЕ СОПРОТИВЛЕНИЯ В ЮЖНОЙ УКРАИНЕ (1941–1944 гг.)
В СОВЕТСКОЙ ИСТОРИОГРАФИИ 50-х – 60-х гг.**

В статье исследуется советская историография движения Сопротивления в Южной Украине в годы Великой Отечественной войны (1941–1944 гг.) через призму анализа работ второй половины 50-х – 60-х гг.

Ключевые слова: Великая Отечественная война, движение Сопротивления, советская историография, «оттепель», историографический источник.

NEFYODOV D.

Mykolaiv

**RESISTANCE MOVEMENT IN THE SOUTHERN UKRAINE (1941–1944)
IN THE SOVIET HISTORIOGRAPHY OF THE SECOND HALF 50th – 60th years**

The death of Stalin, the actual revolution in the Communist Party leaders and as a result, the rise to power of N. Khrushchev greatly influenced the subsequent development of the first country of the Soviets. The main characteristic features of the second half of the 50's – 60's were so-called «thaw» and partial democratization.

Keywords: World War II, resistance movement, Soviet Historiography, «thaw» historiographic sources.

Стаття надійшла до редколегії 01.03.2014

УДК 281.9(477.73) «199»:070

ШОСТАК А. В.

м. Миколаїв

**ПЕРІОДИЧНА ПРЕСА ПРО СТАН ТА РОЗВИТОК
ПРАВОСЛАВНИХ КОНФЕСІЙ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
У 90-х роках ХХ століття**

На підставі матеріалів періодичної преси зроблена спроба аналізу становища православних конфесій на Миколаївщині в період першого десятиліття незалежності України.

Ключові слова: церква, храм, газета, громада.

Постановка проблеми. Періодична преса в період «релігійного відродження» (90-ті рр. ХХ ст.) є цінним джерелом по вивченню історії православної церкви України. Це роки інституційного оформлення православних церков, а також розколу на три православні юрисдикції (конфесії): Українська православна церква (далі – УПЦ), Українська православна церква Київського патріархату (далі – УПЦ КП) та Українська автокефальна православна церква (далі – УАПЦ).

Загальноукраїнський стан православ'я в роки першого десятиліття незалежності України, на відмінну від регіональних досліджень, висвітлений в науковій літературі до-

сить ґрунтовно такими вченими філософами та істориками, як: В. Єленський [1], С. Здіорук [2], А. Колодний [3], а також Н. Беліковою в дисертаційній праці [4]. На нашу думку, сьогодні, як ніколи, необхідно звернути увагу на становлення та розвиток православних конфесій на місцевому рівні, простежити особливості та тенденції, які характерні для того чи іншого регіону України.

Так, однією з небагатьох узагальнюючих праць з проблеми релігії в Миколаївській області є науково-популярний довідник «Релігійні організації на Миколаївщині: історія та сучасність» [5]. Окремі статті довідника присвячені діяльності в Миколаївській області

УПЦ, УПЦ КП, УАПЦ [6, с. 112]. Однак, питання пов'язані з передачею та будівництвом нових культових споруд, взаємовідносинам між православними конфесіями та громадськістю, динамікою росту громад тощо, залишилися поза увагою авторів.

Метою даної статті є аналіз стану, розвитку та проблем православних конфесій Миколаївщини в 1991–1999 рр.

Як на думку автора статті, для висвітлення окреслених питань й відтворення ситуації в православі на теренах Миколаївщини в зазначений нами період, важливо звернутися до матеріалів періодичної преси. Окрім обширного матеріалу по вивченню історії православної церкви, преса з властивими тільки їй жанрами, висвітлює конкретні факти, подає цікаві та глибокі коментарі.

Виклад основного матеріалу. Періодичну пресу з теми за місцем випуску та сферою розповсюдження, на нашу думку, можна поділити на місцеву («Вечерний Николаев», «Южная правда», «Радянське Прибужжя» і т. д.) та загальнодержавну (газети «Киевские ведомости», «Независимость» тощо; журнал – «Людина і світ»). Крім цього, пресу можна класифікувати за видавцем (засновником): «світські» та «церковні». До світських відноситься зазначена місцева та загальноукраїнська, а до церковних – газета «Голос Православия» (офіційний вісник Миколаївської єпархії УПЦ, який видається з 1992 р.); газета «Відродження: Вісник Миколаївсько-Богоявленської єпархії» УПЦ КП (виданий лише один номер в 1998 р.).

Як ми вже зазначали, на початку 1990-х рр. на теренах України почали діяти три незалежні одна від одної православні церкви, кожна з яких обрала власну стежину розвитку. Створення церковно-адміністративної одиниці УПЦ на Миколаївщині бере свій початок з 1992 р., коли Постановою Синоду УПЦ Преосвященному Варфоломію (в миру Ващук Віктор Володимирович), єпископу Волинському і Луцькому, було визначено стати єпископом Миколаївським і Вознесенським, керуючим новоутвореною Миколаївською єпархією (Журнал засідань Синоду УПЦ від 26 серпня 1992 р.) [7, с. 1]. Газета «Радянське Прибужжя» так описувала цю подію: «Вперше за більш ніж двохсотлітню історію міста Николаєва ... була заснована Миколаївська єпархія і призначений перший її керуючий ... Ця подія має дуже велике значення для віруючих обла-

сті, оскільки тут вперше затверджено свій духовний центр» [8, с. 1].

З утворенням нової єпархії розпочалася активна робота щодо створення ефективної системи управління нею. З цією метою у серпні 1992 р. Указом єпископа Кіровоградського і Миколаївського Василія, який до 25 серпня 1992 р. тимчасово здійснював архієрейське керівництво Миколаївською єпархією, утворені три благочиння: місто Миколаїв, перший Миколаївський округ, а також другий Миколаївський округ [9 с. 1].

У грудні 1991 р. рішенням облвиконкому віруючим УПЦ повернутий один з найстаріших храмів м. Николаєва, що стоїть в ряду особливих історико-духовних пам'яток – Різдва Пресвятої Богородиці. Саме відтоді – це діюча культова споруда і Кафедральний собор. В статті «Ще дзвін не дзвонив» в газеті «Родной причал» автор описує трагічну й типову для багатьох храмів України часів богоненависного Радянського Союзу, історію собору. Будівля Богородицької церкви закладена в 1799 р., а освячена в 1800 р. У 1930 р. Союз безбожників конфіскував всі цінності в храмах міста і скинув усі дзвони з храмів. У ці ж роки церква і зовсім була закрита. Довгий час аж до 1991 р. тут містився гарнізонний Будинок офіцерів. Працювали гуртки художньої самодіяльності, влаштувалися вечори відпочинку, дискотеки [10, с. 1].

Слід зазначити, що після передачі владою храму Різдва Богородиці релігійній громаді УПЦ, своє невдоволення таким рішенням висловили віруючі УАПЦ. Газета «Южная правда» наводить один з прикладів протистояння між представниками двох православних конфесій. Зокрема, вказується, що «18 грудня 1991 року, Преосвященніший Василь, єпископ Кіровоградський і Миколаївський намірився освятити ... приміщення колишнього гарнізонного Будинку офіцерів ... Однак здійснити процедуру освячення храму з першої спроби не вдалося. Шлях владиці і духовним особам, що його супроводжували, а також віруючим – прихильникам УПЦ перегородила група прихильників УАПЦ, яка пікетувала вхід до храму, вимагаючи передати його громаді УАПЦ [11, с. 1]».

На початку 90-х рр. ХХ ст. храми не тільки поверталися православним громадам, але й останні, в переважній більшості, за власні й спонсорські кошти починали будівництво нових церков. На шпальтах місцевих газет широ-

ко висвітлюється процес відкриття церков, зокрема УПЦ. Так, «Радянське Прибужжя» в статті «Народження храму» зазначала, що: «У с. Чаусово-2 Первомайського району відкрито церкву, присвячену Воздвиженню Чесного Хреста Господнього. Це уже восьма церква в районі» [12, с. 3]. Інша газета – «Нове життя» – писала: «В с. Семенівці Арбузинського району в листопаді 1993 р. відбулися урочистості з нагоди відкриття Храму Божого, в яких взяли участь єпископ Миколаївський і Вознесенський владика Питирим, священники навколишніх приходів, миряни Семенівки» тощо [13, с. 1].

Єпископ Миколаївський і Вознесенський Питирим (в миру Микола Петрович Старинський [14, с. 3]), очолює Миколаївську кафедру з середини 1993 р., коли своєю постановою Священний Синод УПЦ визначив Преосвященнішого єпископом Миколаївським і Вознесенським [15, с. 2].

Саме з благословення єпископа Питирима та Рішенням єпархіальної ради при Миколаївській єпархії в 1994 р. відкрито духовне училище, яке готувало священнослужителів (диякон, священник) й церковно-служителів (читець, псаломщик) [16, с. 1]. Єпархіальна газета УПЦ «Голос православия» продовжує: «Всього вихованці Миколаївського Духовного училища вивчають 17 предметів. Термін навчання ... 2 роки» [17, с. 1].

В багатьох публікаціях Миколаївської преси 90-х рр. ХХ ст. описується історія, стан й проблеми Свято-Михайлівського храму, на основі якого в 1994 р. створений жіночий монастир. Так, із статей «Відлуння неоскарженої пам'яті» в газеті «Радянське Прибужжя», «Пам'ятка, яку мусимо вберегти» та «Диво степу» в газеті «Вперед» дізнаємося про історію Свято-Михайлівської церкви, розташованої у с. Пелагіївка Новобузького району Миколаївської області [18, с. 3–4], урочисте відкриття якої відбулося 19 серпня 1904 р. й «за своєю архітектурною моделлю нагадує храм Василя Блаженного, що в Москві» [19, с. 1]. В часи атеїстичного СРСР релігійна служба відбувалася лише до 1932 р. До 1946 р. церква була порожньою, а потім в ній зберігали зерно, мололи дерть [20, с. 2]. За роки радянської влади храм натерпівся, тому після передачі громаді УПЦ в 1992 р. почалися активні дії за його спасіння, залучаючи через пресу на допомогу всіх не байдужих. Тому статті типу «Що буде з Пелагеївською церквою?» [21, с. 2] характерні протягом 1990-х рр.

УПЦ КП на території Миколаївської області є «наймолодшою» з трьох православних конфесій. Проте, незважаючи на цей факт вона зуміла в 90-х рр. за нетривалий час зміцнити власні позиції на Півдні України. Так, якщо на початку 1990-х рр. Миколаївська та Херсонська області територіально входили до складу єдиної Миколаївсько-Херсонської єпархії, то вже з кінця останнього десятиліття ХХ ст. утворенні дві самостійні єпархії – Миколаївська та Херсонська. 3 грудня 1993 р. правлячим архієреєм Миколаївської єпархії є єпископ (з 1998 р. архієпископ) Миколаївський і Богоявленський Володимир (в миру Ладика Мирослав Олексійович) [22, с. 3; 23, с. 4].

Головним храмом УПЦ КП у Миколаївській області є Кафедральний собор Касперівської Божої Матері, «одна з найцікавіших та мальовничих споруд міста Миколаєва» [24, с. 2]. Будівництво храму відбувалося протягом 1904–1908 рр., а служба велася регулярно до середини 20-х рр. ХХ ст., доки влада з року в рік не почала посилювати масовий терор проти церкви й священнослужителів. Так, в замітках «На сцені храму» газети «Родной причал» і «Касперівський собор» газети «Вестник Прибужжя», автори писали про те, що «у роки радянської влади в колишньому храмі розташувався будинок культури. Однак під час війни тут знову відновилися богослужіння» [25, с. 3], а «27 січня 1949 року Миколаївський облвиконком прийняв рішення про повернення Касперівського храму заводу ім. 61 комунара, де знову став діяти заводський клуб» [26, с. 6]. І лише 12 листопада 1993 р. собор Касперівської Божої Матері відкрив свої двері для віруючих [24, с. 2].

Патріарші візити до єпархій викликають захоплюючий інтерес не тільки з боку віруючих, але й громадськості в цілому. В 1998 р. на Миколаївщину завітав Святіший Патріарх Філарет, який зустрівся з віруючими, міською і обласною владою, громадськими організаціями, інтелігенцією [23, с. 4]. У розмові з журналістами Патріарх відповідаючи на загальні питання, не оминув увагою проблему єдиної Помісної Церкви в Україні й знову сконцентрував увагу на тому, що «незалежна держава має мати свою незалежну церкву» [27, с. 1].

Варто зазначити, що дійства, пов'язані з відкриттям та освяченням нових церков УПЦ КП, практично не висвітлені в тогочасній періодичній пресі Миколаївщини. Чи не єдиними є замітки в районній газеті «Вісті Снігурівщини» про

освячення у с. Олександрівка Снігурівського району – Свято-Троїцького храму [28, с. 2] та в обласній газеті «Радянське Прибужжя» в статті «Відкрито церкву» писали, що: «В липні 1992 року у с. Василівка Березанського району відкрилася нова церква» [29, с. 4].

УАПЦ наприкінці 80-х років ХХ ст. після багатьох років поневірянь переживала «третє відродження» (перше – у 1921 р.; друге – під час німецької окупації України 1941–1944 рр.) результатом якого стало відновлення структури УАПЦ у вигляді патріархату та обрання Патріарха Київського і всієї Руси-України Мстислава (Скрипника).

Тому, вже на початку 90-х рр. по всій території України розпочався процес інституційного оформлення УАПЦ, Миколаївщина також не стояла осторонь цього процесу. Так, в м. Баштанка з 3 червня 1990 р. почала діяти єдина на той час в області церква УАПЦ – Покрови Пресвятої Богородиці [30, с. 2]», а 24 квітня 1992 р. віруючим УАПЦ міська влада передала «актовий зал» Миколаївської міської лікарні № 1 – під храм Святого Пантелеймона-Мученика. «Від колишньої Божої обителі, правда, залишилися тільки стіни – купол був знятий і замінений дахом» – зазначається автором в статті «... І прости нам борги наші» газети «Радянське Прибужжя» [31, с. 3].

Окремо слід зупинитися на питанні взаємовідносин між православними конфесіями. Відзначимо, що Миколаївщина одна з небагатьох областей України, для якої конфлікти у 90-х роках ХХ ст. не були характерними, але попри це все ж таки мали місце. Про один з них вже згадувалося.

В цілому, преса не часто висвітлювала суперечки між УПЦ, УПЦ КП, УАПЦ. Лише в поодиноких газетних замітках ми маємо змогу дізнатися про них. Так, в статті «Скільки у нас храмів?» газети «Южная правда», начальник обласного відділу у справах релігії Б. Лунев, приводить приклад одного з них: «в Березанському районі велика частина прихожан (там їх близько 120 чоловік) вирішили вийти з підпорядкування УПЦ КП та перейти під юрисдикцію УПЦ. У цьому немає нічого протиправного. Але ця частина суспільства вимагає передати їй будівлю церкви з усім майном. Проте, за існуючим Законом, воно повинно залишитися тому, кому належало раніше. Ті, хто йдуть, повинні подбати про новий храм для себе» [32, с. 2]. Іншого роду конфлікт, який

тривав протягом 90-х рр., мав місце між громадськістю м. Очакова та віруючими УПЦ навколо одного з найвідоміших в часи СРСР Очаківського військово-історичного музею імені О. В. Суворова [33, с. 2].

На превеликий жаль, церковне протистояння в більшості випадків мало політичне «зabarвлення», що подекуди ставало перепорою на шляху до цивілізованого, мирного вирішення проблеми самими учасниками конфлікту.

Характерною рисою «православного ренесансу», який охопив Україну в 90-х рр., був ріст віруючих та громад, що знаходить своє відображення у статистичних даних, які публікувалися як в місцевих («Радянське Прибужжя», «Южная правда») й загальноукраїнських («Независимость») газетах, так і на сторінках науково-популярного релігієзнавчого журналу «Людина і світ».

Якщо у 1992 р. в Миколаївській області знаходилося 20 типових діючих будівель православних церков, у тому числі, 16 храмів і церков знаходилося у віданні громад УПЦ та 4 – УПЦ КП (з них в обласному центрі 7 церков УПЦ і всього одна – УПЦ КП) [34, с. 4], то вже в 1994 р. з 112 організацій УПЦ – 96 мали культові будівлі, серед них 46 – типові, 5 з яких – пам'ятки архітектури, натомість з 32-х організацій УПЦ КП – 24 мали культові будівлі, 13 з яких – типові, 2 – пам'ятки архітектури [32, с. 2]. Згідно даних Державного комітету у справах релігій, станом на 1 січня 1999 р. в Миколаївській області було зареєстровано 228 православних громад, з яких: до УПЦ належали – 164, до УПЦ КП – 61 й до УАПЦ – 3 [35, с. 30].

Висновки. Таким чином, на основі дослідженої періодики і викладених фактів, можна зробити наступні узагальнення: по-перше, періодична преса подекуди – ґрунтовно, зокрема з приводу УПЦ, а інколи – тільки побіжно, щодо УПЦ КП та УАПЦ, на фоні процесу православного становлення в умовах суверенної України, відбиває загальні тенденції розвитку Церков на Миколаївщині; по-друге, з наведених в статті матеріалів бачимо, що найчисельнішою, з огляду на кількість культових споруд й громад та найбільш структурованою і сформованою православною конфесією в 90-х роках ХХ ст. була УПЦ; по-третє, матеріали преси підтверджують тезу про те, що на теренах Миколаївської області вдалося мінімізувати виникнення міжправославного протистояння, а при появі, спираючись на україн-

ське законодавство, вирішувати проблеми все ж таки у правовому полі.

Список використаних джерел

1. Єленський В. Є. Релігія. Церква. Молодь / В. Є. Єленський, В. П. Перебенесюк. — К. : АЛД, 1996. — 160 с.
2. Здіорук С. І. Етноконфесійна ситуація в Україні та міжцерковні конфлікти / С. І. Здіорук. — К. : НІСД, 1993. — 60 с.
3. Історія релігії в Україні : у 10 т. / ред. А. Колодний; НАН України, Інститут філософії ім. Г. Сковороди. Відділення релігієзнавства. — К. : Український Центр духовної культури, 1996.
4. Белікова Н. Ю. Релігійні конфесії України (кінець 80-х — 90-і роки ХХ століття): автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук: спец. 07.00.01 — Історія України / Н. Ю. Белікова. — Донецьк, 2001. — 19 с.
5. Релігійні організації на Миколаївщині: історія та сучасність: Науково-популярний довідник. — Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2001. — 248 с.
6. Шпаковські Л. Становлення і розвиток православних конфесій в Україні в 90-ті роки ХХ ст. Історіографія проблеми / Л. Шпаковські // «Гілея: науковий вісник»: збірник наукових праць. — К.; 2013. — Випуск 73. — С. 110—114.
7. Єпископ Николаевский и Вознесенский // Голос православия. — 1992. — № 4. — С. 1.
8. Перше Різдво з єпископом // Радянське Прибужжя. — 1993. — 5 січня — С. 1.
9. Образованы Благочиние // Вечерний Николаев. — 1992. — 19 септєбря. — С. 1.
10. Наточая Е. Ещё колокол не звонил / Е. Наточей // Родной причал. — 1997. — 3—9 апреля. — С. 1.
11. Пучков В. Нет больше Дома офицеров — есть храм Рождества Богородицы / В. Пучков // Южная правда. — 1991. — 21 декабря. — С. 1.
12. Народження храму // Радянське Прибужжя. — 1992. — 7 листопада. — С. 3.
13. Відкрито церкву // Нове життя. — 1993. — 27 листопада. — С. 1.
14. Северновская А. За семью вольную, новую / А. Северновская // Южная правда. — 1993. — 21 августа. — С. 3.
15. Шепель Н. Что душе оставишь? / Н. Шепель // Вечерний Николаев. — 1993. — 31 декабря. — С. 2.
16. В Николаеве — духовное училище // Южная правда. — 1994. — 12 апреля. — С. 1.
17. «Приложи сердце твое к учению и уши твои к умным словам» // Голос православия. — 1998. — сентябрь—ноябрь. — С. 1.
18. Диво степу // Вперед. — 1992. — 21 листопада. — С. 3—4.
19. Ментель О. Відлуння неоскарженої пам'яті / О. Ментель // Радянське Прибужжя. — 1996. — 31 жовтня. — С. 1—2.
20. Швець В. Пам'ятка, яку мусимо вберегти / В. Швець // Вперед. — 1990. — 22 березня. — С. 2.
21. Что будет с Пеллагеивской церковью? // Южная правда. — 1994. — 17 мая. — С. 2.
22. Северновська А. Держава — це ми з вами / А. Северновська // Южная правда. — 1999. — 21 августа. — С. 3.
23. Малицький О. Високий гість — його Святість Філарет / О. Малицький // Український південь. — 1998. — 2 липня. — С. 4.
24. Доля храму // Відродження: Вісник Миколаївсько—Богоявленської Єпархії. — 1998. — 28 грудня. — С. 2.
25. Наточая Е. На сцене храма / Е. Наточая // Родной причал. — 1991. — 11—17 марта. — С. 3.
26. Заковоротний Д. Касперовский собор / Д. Заковоротний // Вестник Прибужжя. — 1999. — 6 февраля. — С. 6—7.
27. Андреев В. К нам приехал патриарх / В. Андреев // Вечерний Николаев. — 1998. — 25 июня. — С. 1.
28. Жигалко Т. З'явився ще один храм / Т. Жигалко // Вісті Снігурівщини. — 1998. — 22 септєня. — С. 2.
29. Макарий Т. Відкрито церкву / Т. Макарий // Радянське Прибужжя. — 1992. — 1 септєня. — С. 4.
30. Ковач И. Автокефальная — значит независимая / И. Ковач // Вечерний Николаев. — 1990. — 2 ноября. — С. 2.
31. Антонюк В. ... И прости нам долги наши / В. Антонюк // Радянське Прибужжя. — 1992. — 2 червня. — С. 3.
32. Северновская А. Сколько у нас храмов? // А. Северновская // Южная правда. — 1995. — 20 апреля. — С. 2.
33. Шибанов А. Верующие молятся Богу в ... военно-историческом музее, а музейные работники охраняют от них экспонаты / А. Шибанов // Киевские ведомости. — 1999. — 3 июня. — С. 2.
34. Лунев Б. Обрести духовность / Б. Лунев // Радянське Прибужжя. — 1992. — 18 септєня. — С. 4.
35. Релігійні організації в Україні станом на 1 січня 1999 року // Людина і світ. — 1999. — № 1. — С. 24—31.

ШОСТАК А. В.

г. Николаев

ПЕРИОДИЧЕСКАЯ ПЕЧАТЬ О СОСТОЯНИИ И РАЗВИТИИ ПРАВОСЛАВНЫХ КОНФЕССИЙ НИКОЛАЕВСКОЙ ОБЛАСТИ В 90-Х ГОДАХ ХХ ВЕКА

На основании материалов периодической печати предпринята попытка проанализировать положение православных конфессий на Николаевщине в период первого десятилетия независимости Украины.

Ключевые слова: церковь, храм, газета, община.

SHOSTAK A.

Mykolaiv

PERIODICAL PRESS ON THE CONDITION AND DEVELOPMENT OF THE ORTHODOX DENOMINATIONS MYKOLAIV REGION IN THE 90 YEARS OF THE TWENTIETH CENTURY

Abstract: Religion has always been an integral part of society and state. Therefore, it is not surprising that every year only increases researchers' attention to issues related to various aspects and problems of activity of a particular religion. The article is devoted socially important and topical issue, namely the study of the historical development and the formation of Orthodox denominations (Ukrainian Orthodox Church, the Ukrainian Orthodox Church Kiev Patriarchate and the Ukrainian Autocephalous Orthodox Church) in the Mykolayiv region in the first decade of Ukrainian independence.

Key words: church, temple, newspaper, community.

Стаття надійшла до редколегії 01.03.2014